

۱۳۴۳۴..
✓
تدوین

ژرف‌نمایی

(پرسپکتیو)

محمد حسن جواد

انتشارات یگان

جواهری، محمدحسن، ۱۳۳۴ -
ژرف نمایی (پرسپکتیو)، تهران: برگ نو، ۱۳۹۴.
۶۴ ص: مصور: ۲۹×۲۲ س.م.
ISBN: 978-600-7180-19-8
این مدرک در آدرس <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۲۸۶۴۰

انتشارات برگ نو

ژرف نمایی (پرسپکتیو)

مؤلف: محمد حسن جواهری

صفحه آرایی: علی رحمانیان

ویراستار: مریم معصومی

لیتوگرافی: نقش آفرین

چاپ اول: ۱۳۹۴، ۳۰۰۰ نسخه

چاپ: پدیدرنگ، صحافی: جدی

ناشر: انتشارات برگ نو

تهران: میدان انقلاب، بازارچه کتاب تلفن: ۶۶۴۶۱۰۰۳

تهران: خیابان انقلاب، خیابان وحید نظری، پلاک ۸۹ تلفن: ۶۶۴۶۱۳۶۳

www.yasavolishop.com

Bargeno_pub@yahoo.com

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۸۰-۱۹-۸

حق چاپ محفوظ است

بها: ۵۵۰۰ تومان

فهرست

۷	پژوهش و ارزش رفرنمایی
۱۲	ژرفنمایی یک نقطه‌ای
۳۳	ژرفنمایی دو نقطه‌ای
۵۷	ژرفنمایی سه نقطه‌ای
۶۳	ژرفنمایی دایره

پیش‌گفتار

پرسپکتیو را به زبان پارسی، ژرف‌نمایی ترجمه کرده‌اند و دانشی است خردمدارانه در رابطه با سامانه‌ی خطای حس بینایی. این دانش قوانین دوری و نزدیکی را به نمایش می‌گذارد و از شیرین‌ترین و کارآمدترین بخش‌های آموزش طراحی و نقاشی است؛ نخست تولید انگیزه می‌کند و سپس با آفریدن فضاهای مأنوس سه بعدی در صفحه‌ی دوبعدی، چراغ امیدبخش فراگیری را روشن و روشن‌تر می‌سازد، در نتیجه ذهن را به سوی فضایی شدن پیش می‌برد و هنرجو، اجسام را در فضای اطراف، بهتر لمس می‌کند و به پنهانی‌های آن آگاه می‌شود.

در سده پانزدهم میلادی پس از تحولات دوره‌ی رنسانس که در اروپا اتفاق افتاد، دگرگونی‌های بنیادینی رقم خورد. از جمله در هنرهای تجسمی، حرکتی اساسی صورت گرفت. نقاشان ایتالیایی چون **جوتو**، **مازاتچو**، **داناتو**، **لئوناردو داوینچی** و **میکل آنژ** نمایش تصاویر سه‌بعدی را به طور علمی پایه‌ریزی کردند و سپس هنرمندانی چون **برونلسکی**، **پیرو دلا فرانچسکا** و **آلبرت دورر** (تصویر ۱) به تکمیل قوانین ژرف‌نمایی پرداختند و از آن پس نقاشان اروپایی به تابلوهای خود واقعیت و عینیت بخشیدند.

در قرن نوزدهم، نقاشان با پژوهش‌هایی، حرکت را عامل خطای حس بینایی دانستند و بر این مبنا تابلوهای زیبایی خلق کردند. همچون تابلوی «حرکت از پلکان» اثر **مارسل دوشان** (۱۹۱۲)، «رژه‌ی آزاد» اثر **فرانسیس پیکابیا** (۱۹۱۳) و بسیاری دیگر که بر اثر این جریان سبک فوتوریسم از ایتالیا سر برآورد و اروپا را فراگرفت.

از جمله هنری که در این قرن به پایه‌ی خطای حس بینایی آفریده شد؛ هنر هفتم، یعنی سینما بود. عبور سریع تصاویر مستقل از مقابل دوربین و به حداقل رساندن فاصله‌ی آنان، به خطای حس بینایی انجامید و سبب حرکت در تصاویر شد. اما نگارگران ایرانی همچون نقاشان قبل از رنسانس، از قید ژرف‌نمایی رها بوده‌اند. تا زمان صفویه که این دانش به طور کم‌رنگ نگارگری ایرانی راه یافت و چشم‌نوازی آن، نگارگران ایرانی را مسحور کرد. در زمان قاجار، که بین ایران و اروپا رسانه‌ای برقرار شد، در پی سفر استاد کمال‌الملک به فرانسه و آشنایی او با آثار رمبرانت، این دانش به طور علمی وارد ایران شد. در صورتی که هنرمندان اروپا در قرن نوزدهم رویکرد حذف ژرف‌نمایی را در مکاتب کوبیسم، اکسپرسیونیسم سوررئالیسم و ... داشتند و آثار ارزنده‌ای به تاریخ هنر عرضه کردند.

راستی دلیل خطای حس بینایی در مسافت، ارتفاع و ژرفا چیست؟ به یقین گرد و غباری است که در فضا موجود است. هر چه فاصله بیشتر شود، گرد و غبار متراکم‌تر می‌گردد. در نتیجه خطوط ضعیف‌تر و رنگ پریده‌تر می‌شوند و رنگ‌ها گرایش به سردی دارند. به این سبب رنگ‌های گرم در نزدیکی و رنگ‌های سرد در دور دست خود را نشان می‌دهند.

۱- به دلیل فقدان متون تئوری در این زمینه، از چند و چون آن آگاه نیستیم.

۲- ژرف‌نمایی در نگارگری ایرانی جایگاهی نداشته و فقدان آن، از ویژگی‌های مهم این سبک است.